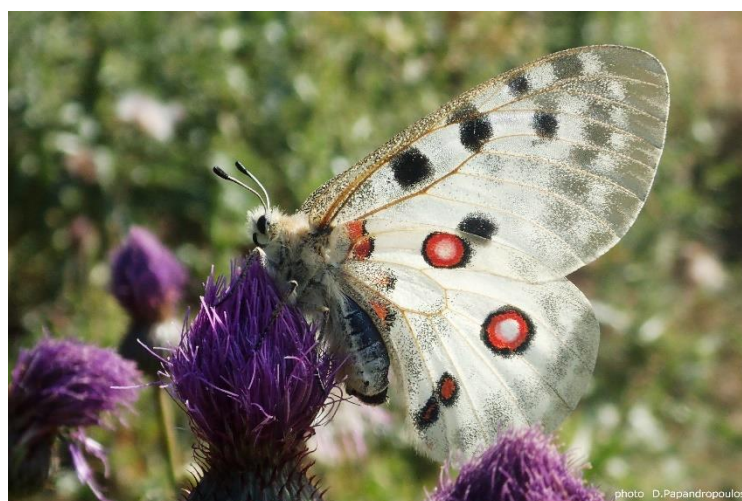

LIFE-IP 4 NATURA (LIFE16 IPE/GR/000002)

Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των
περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων και
των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα

Ενδιάμεση αναφορά υλοποίησης Σχεδίων Δράσης Παραδοτέο Δράσης C.1

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
Δεκέμβριος 2023

Με τη συγχρηματοδότηση του Προγράμματος LIFE
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Έκδοση	Ημερομηνία	Σημειώσεις - τροποποιήσεις
1	Δεκέμβριος 2023	Αρχική έκδοση

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Μασίκα Κ., Κουτσοβούλου Κ., Καλτσής Α. (2023). Ενδιάμεση αναφορά υλοποίησης Σχεδίων Δράσης. Έργο LIFE-IP 4 NATURA: Ολοκληρωμένες δράσεις για τη διατήρηση και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, των ειδών, των οικοτόπων, και των οικοσυστημάτων στην Ελλάδα (LIFE16 IPE/GR/000002). Παραδοτέο Δράσης C.1. Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Αθήνα, 30 σελ. & 2 Παραρτήματα.

Suggested citation:

Masika K., Koutsovoulou K., Kaltsis A. (2023). Interim Report on Action Plans implementation. *LIFE-IP 4 NATURA: Integrated Actions for the Conservation and Management of NATURA 2000 Sites, Species, Habitats and Ecosystems in Greece (LIFE16 IPE/GR/000002). Deliverable of Action C.1.* Ministry of Environment and Energy, pp. 30 & 2 Annexes.

Υπεύθυνος εταίρος της δράσης: Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Στη δράση συμμετέχουν οι ομάδες έργου των εταίρων:

- Πράσινο Ταμείο
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία

Η παρούσα έκδοση εκφράζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών της. Ο Ευρωπαϊκός Εκτελεστικός Οργανισμός για το Κλίμα, τις Υποδομές και το Περιβάλλον (CINEA) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	ii
Summary.....	iii
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2 ΕΣΔ για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό (<i>Gypaetus barbatus</i>), Όρνιο (<i>Gyps fulvus</i>) και Μαυρόγυπα (<i>Aegypius monachus</i>)	3
2.1 Σκοπός και Στόχοι του Σχεδίου Δράσης	3
2.2 Αποτελέσματα /πρόοδος υλοποίησης	4
2.2.1 Πίνακας δράσεων προτεραιότητας	4
2.2.2 Περιγραφή δράσεων	13
3 ΕΣΔ για τον ενδημικό Βάτραχο της Καρπάθου <i>Pelophylax cerigensis</i>	18
3.1 Σκοπός και Στόχοι του Σχεδίου Δράσης	18
3.2 Αποτελέσματα /πρόοδος υλοποίησης	19
3.2.1 Πίνακας δράσεων προτεραιότητας	19
3.2.2 Περιγραφή δράσεων	22
4 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	27
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΠΤΩΜΑΤΟΦΑΓΩΝ	28
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΕΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΒΑΤΡΑΧΟΥ ΚΑΡΠΑΘΟΥ	34

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 2-1. Πρόγραμμα υλοποίησης δράσεων του ΕΣΔ για τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες).....	5
Πίνακας 3-1. Πρόγραμμα υλοποίησης δράσεων του ΕΣΔ για τον ενδημικό βάτραχο της Καρπάθου <i>Pelophylax cerigensis</i>	20

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσιάζεται η πρόοδος υλοποίησης δύο Εθνικών Σχεδίων Δράσης, του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*) και Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*) και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τον Βάτραχο της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*. Τα Σχέδια Δράσης εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του έργου LIFE IP 4 Natura και θεσμοθετήθηκαν με τις Υπουργικές Αποφάσεις ΦΕΚ Β' 3663/2021 για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας και ΦΕΚ Β' 3644/2021 για τον ενδημικό βάτραχο της Καρπάθου.

Το Σχέδιο Δράσης για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας υλοποιείται υπό τον συντονισμό της Ελληνικής ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ Εταιρείας (που είναι υπεύθυνη και για την υλοποίηση μεγάλου τμήματος του Σχεδίου Δράσης) και με τη συνεργασία διάφορων περιβαλλοντικών φορέων, όπως ο ΟΦΥΠΕΚΑ, Δασικές Υπηρεσίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.ά., δεδομένου ότι οι επιμέρους δράσεις έχουν εφαρμογή σχεδόν σε όλη την Επικράτεια. Στο Παράρτημα II του σχετικού ΦΕΚ περιλαμβάνονται 45 δράσεις κατηγοριοποιημένες σε 5 Δέσμες Μέτρων (Ερευνα και Παρακολούθηση, Διατήρηση και Διαχείριση Πληθυσμών, Προστασία και Διαχείριση Ενδιαιτήματος, Επικοινωνία και Εκπαίδευση, Νομοθεσία και Πολιτική). Από το σύνολο των 45 δράσεων, 5 έχουν ολοκληρωθεί, 18 είναι σε εξέλιξη και 22 δεν έχουν ξεκινήσει, για ορισμένες εκ των οποίων, ωστόσο, έχουν γίνει απαραίτητες προπαρασκευαστικές διαδικασίες. Οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί/υλοποιούνται σχετίζονται με την παρακολούθηση των πληθυσμών των γυπών, την εκπόνηση μελετών που σχετίζονται για τη διαχείριση ενδιαιτημάτων και πληθυσμών στο προσεχές χρονικό διάστημα (π.χ. Μελέτη Σκοπιμότητας ενίσχυσης φυσικών πληθυσμών, Χαρτογράφηση Ευαισθησίας ενδιαιτημάτων), την κατασκευή υποδομών για τη διαχείριση των πληθυσμών (ταΐστρες, κλωβοί προσωρινής παραμονής), την ενίσχυση των πληθυσμών με απελευθέρωση ατόμων από Κέντρα Περίθαλψης κ.ά.

Το Σχέδιο Δράσης για τον ενδημικό βάτραχο της Καρπάθου υλοποιείται από την Ελληνική Ερπετολογική Εταιρεία με χρηματοδότηση από το Πράσινο Ταμείο. Στο Παράρτημα II του ΦΕΚ περιλαμβάνονται 15 δράσεις που ομαδοποιούνται σε 5 Δέσμες Μέτρων (Ερευνα για εμπλουτισμό γνώσης, Πληθυσμιακή διατήρηση και βελτίωση, Διατήρηση Ενδιαιτημάτων, Θεσμικό πλαίσιο, Εκπαίδευση και ενημέρωση). Από το σύνολο των δράσεων 6 έχουν ολοκληρωθεί, 4 είναι σε εξέλιξη, 2 δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα και για 3 δράσεις αναμένεται να επαναξιολογηθεί η ανάγκη υλοποίησής του βάσει των αποτελεσμάτων της μέχρι τώρα έρευνας. Οι δράσεις που έχουν υλοποιηθεί/υλοποιούνται περιλαμβάνουν την καταγραφή στοιχείων της οικολογίας του είδους και του πληθυσμού του, μοριακές αναλύσεις, καταγραφή των υδατοσυλλογών, κατασκευή 6 νέων μικρών υγροτόπων, δράσεις διατήρησης των υπαρχόντων λιμνίων και δεξαμενών όπου διαβίει ο βάτραχος, αξιολόγηση των ορίων των Καταφυγίων Άγριας Ζωής και περιβαλλοντική εκπαίδευση.

SUMMARY

The progress of the implementation of two National Action Plans is presented, the National Action Plan for the Vulture species *Gypaetus barbatus*, *Gyps fulvus* and *Aegypius monachus* and the National Action Plan for the Carpathian Frog *Pelophylax cerignensis*. The Action Plans were drafted in the context of the LIFE IP 4 Natura project and were legally approved by the Ministerial Decisions - Government Gazettes B' 3663/2021 for the vulture species and B' 3644/2021 for the endemic frog of Karpathos.

The Action Plan for three vulture species is being implemented under the coordination of the Hellenic Ornithological Society (who is also responsible for the elaboration of a major part of the Action Plan) in collaboration with various other environmental bodies, such as NECCA, Forest Services, environmental NGOs etc., given that the Action Plan covers almost all Greek territory. Annex II of the Government Gazette includes 45 actions that are grouped into 5 Groups of Measures (Research and Monitoring, Population Conservation and Management, Habitat Protection and Management, Education and Information, Legislation and Policy). Of the total number of actions, 5 have been completed, 18 are in progress, 22 have not yet started, for a number of which, however, preparatory work has taken place. The actions that have been implemented/are being implemented are related to vulture population monitoring, the elaboration of studies that are necessary for the forthcoming management of habitats and populations (e.g. Feasibility Study for natural population enhancement, Sensitivity Mapping), the construction of infrastructure related with population management (feeding stations, temporary residency cages), population enhancement through the release of birds from rehabilitation centers etc.

The Action Plan for the endemic frog of Karpathos is implemented by the Hellenic Herpetological Society with funding from the Green Fund. Annex II of the Government Gazette includes 15 actions that are grouped into 5 Groups of Measures (Research for knowledge enrichment, Population conservation and improvement, Habitat conservation, Institutional framework, Education and information). Of the total number of actions, 6 have been completed, 4 are in progress, 2 have not yet started and for 3 actions, the need for its implementation is expected to be re-evaluated based on the results of the research so far. The actions that have been implemented/are being implemented include the recording of data on the ecology of the species and its population, molecular analyses, recording of reservoirs, construction of 6 new small wetlands, conservation actions of the existing lakes and reservoirs where the frog lives, evaluation of the boundaries of the Wildlife Refuges and environmental education.

EΔΩ ΖΟΥΜΕ
Natura 2000

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπόνηση και θεσμοθέτηση Σχεδίων Δράσης ειδών και οικοτόπων γίνονται με σκοπό τη διατήρηση και προστασία τους. Η επιλογή των ειδών και των οικοτόπων βασίστηκε στα πρόσφατα στοιχεία και δεδομένα του προγράμματος βιοπαράκολούθησης ειδών και οικοτόπων του δικτύου Natura 2000. Επιπλέον, λήφθηκε υπόψη η γνώμη ειδικών επιστημόνων, οι οποίοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε ημερίδες εργασίας, για να εκτιμήσουν την κατάσταση διατήρησης, τις ανάγκες διατήρησης και να καταγράψουν τις απειλές / πιέσεις που αντιμετωπίζουν οικοτόποι και είδη.

Μέσα από το πρόγραμμα LIFE IP 4 Natura εκπονήθηκαν 10 Εθνικά Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) για 17 είδη χλωρίδας και πανίδας της χώρας και 1 ΕΣΔ για τύπο οικοτόπου με προτεραιότητα στα είδη/τύπους οικοτόπων με δυσμενές καθεστώς διατήρησης. Επιπρόσθετα εκπονήθηκε 1 ΕΣΔ για την *Caretta caretta* από το έργο LIFE EUROTURTLES, το οποίο συνδέθηκε με το LIFE IP 4 Natura.

- καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*)
- κητώδη *Phocoena phocoena* και *Tursiops truncatus*
- Μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*)
- Γκιζάνι (*Ladigesocypris ghigii*)
- οικοτόπος 2250* Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp.
- τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*)
- αυτόχθονα είδη πέστροφας (*Salmo farioides*, *Salmo lourosensis*, *Salmo macedonicus*, *Salmo pelagonicus*, *Salmo peristericus*)
- ενδημικός βάτραχος της Καρπάθου (*Pelophylax cerigensis*)
- είδος *Parnassius apollo*
- Αγριόγιδο των Βαλκανίων (*Rupicapra rupicapra balcanica*)
- είδος *Silene holzmannii*
- είδος *Caretta caretta* (LIFE Euroturtles)

Για τα 8 εξ αυτών έχουν υπογραφεί 8 Υπουργικές Αποφάσεις οι οποίες ενεργοποιούν τα σχέδια δράσης (ΣΔ) για τη διατήρηση των ειδών και οικοτόπων με στόχο την αποκατάστασή τους:

- Τρία είδη γυπών (ΦΕΚ Β' 3663/2021)
- Θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta* (ΦΕΚ Β' 3678/2021)
- Αγριόγιδο των Βαλκανίων (ΦΕΚ Β' 3664/2021)
- Ενδημικός βάτραχος Καρπάθου (ΦΕΚ Β' 3644/2021)
- Αυτόχθονα είδη πέστροφας (ΦΕΚ Β' 3722/2021)
- Λεπιδόπτερο *Parnassius apollo* (ΦΕΚ Β' 3646/2021)
- Είδος χλωρίδας *Silene holzmannii* (ΦΕΚ Β' 3645/2021)
- 2250* Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp (ΦΕΚ Β' 3723/2021)

Άμεσα αναμένεται να υπογραφούν 4 Υπουργικές Αποφάσεις που αφορούν τα είδη:

- καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*)
- κητώδη *Phocoena phocoena* και *Tursiops truncatus*

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

- Μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*)
- Γκιζάνι (*Ladigesocypris ghigii*)

Σε αυτό το στάδιο υλοποιούνται 2 Σχέδια Δράσης, το ΕΣΔ για τα Πτωματοφάγα είδη και το ΕΣΔ για τον βάτραχο της Καρπάθου, οπότε και για αυτά τα είδη θα παρουσιαστεί η πρόοδος. Τα 2 ΕΣΔ για τα είδη *Parnassius apollo* και *Silene holzmannii* θα υλοποιηθούν από το Πράσινο Ταμείο και τα εναπομείναντα ΕΣΔ από το Πρόγραμμα 'Περιβάλλον, Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή'.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

2 ΕΣΔ για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*) και Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*)

2.1 Σκοπός και Στόχοι του Σχεδίου Δράσης

Το Εθνικό Σχέδιο δράσης για τα τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*), θεσμοθετήθηκε με Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 3663/2021) και πλέον υλοποιείται από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.

Ο λόγος που επιλέχθηκαν τα συγκεκριμένα τρία είδη Γυπών, ο Μαυρόγυπας (*Aegypius monachus*), το Όρνιο (*Gyps fulvus*) και ο Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), είναι καθώς και τα τρία είδη έχουν υποστεί σοβαρή μείωση τις τελευταίες δεκαετίες στην Ελλάδα αναφορικά με το μέγεθος πληθυσμού και την εξάπλωσή τους (άνω του 50%) και χαρακτηρίζονται ως «Απειλούμενα». Ο Γυπαετός αναπαράγεται μόνο στην Κρήτη (6-7 ζευγάρια), ο Μαυρόγυπας μόνο στη ΒΑ Ελλάδα (25-35 ζευγάρια), ενώ το Όρνιο απουσιάζει από μεγάλες περιοχές της χώρας και έχει περιοριστεί σε τοπικούς μεμονωμένους πληθυσμιακούς θύλακες (Θράκη, Κρήτη, Αιτωλοακαρνανία, Κυκλάδες) με περίπου 350 ζευγάρια. Η δραματική μείωση των πληθυσμών των 3 Γυπών οφείλεται κατά κύριο λόγο στη δευτερογενή θανάτωσή τους από τη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων που συνήθως προορίζονται για τα καλούμενα «επιβλαβή» σαρκοφάγα θηλαστικά. Η πίεση αυτή είναι και σήμερα υπαρκτή, και σε συνδυασμό με τη μείωση της διαθέσιμης τροφής λόγω της κάμψης της νομαδικής κτηνοτροφίας, αλλά κι άλλων παραγόντων που προκαλούν θνησιμότητα (προσκρούσεις σε πυλώνες και καλώδια ρεύματος και ανεμογεννήτριες που εγκαθίστανται σε κρίσιμες για τα είδη αυτά περιοχές) περιορίζουν τις δυνατότητες ανάκαμψης των πληθυσμών. Ο Γυπαετός, το Όρνιο και ο Μαυρόγυπας αποτελούν είδη προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ «για τα Πουλιά») και ως εκ τούτου έχουν υλοποιηθεί για αυτά τα 2 είδη προγράμματα διατήρησης που έχουν αποδώσει θετικά αποτελέσματα και έχουν πετύχει την ανάσχεση της πτωτικής πληθυσμιακής πορείας τις τελευταίες 2 δεκαετίες. Σκοπός του συγκεκριμένου Σχεδίου Δράσης (ΣΔ) είναι μέσα από ένα πλέγμα δράσεων και θεσμικών μέτρων να αρχίσει ή να διατηρηθεί η διαφαινόμενη αντιστροφή της αρνητικής τάσης (τουλάχιστον σε επίπεδο έκτασης εξάπλωσης) και στο τέλος της εφαρμογής του ΣΔ να έχει επιτευχθεί η περαιτέρω - έστω και μικρή - αύξηση στους πληθυσμούς και την έκταση εξάπλωσης των 3 ειδών. Οι κύριες ενέργειες που περιλαμβάνει το παρόν ΣΔ στοχεύουν στη βελτίωση της γνώσης για την αναπαραγωγή των Γυπών και τις εποχικές μετακινήσεις τους για τροφοληψία, την αντιμετώπιση και μετριασμό των επιπτώσεων από τις σημαντικότερες πιέσεις/απειλές που αντιμετωπίζουν (αντιμετώπιση χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων, περιορισμός θνησιμότητας σε υποδομές ηλεκτρικής ενέργειας και από άλλες αιτίες), υποβοήθηση στην παροχή τροφής (π.χ. κατασκευή ταϊστών) και ενίσχυση των πληθυσμών με επανένταξη - εισαγωγή νέων ατόμων. Με την ολοκλήρωση του Σχεδίου Δράσης, εκτός από τα αναμενόμενα θετικά αποτελέσματα, αναμένεται επίσης να προκύψει σημαντικός αριθμός παράπλευρων ωφελειών για την άγρια ζωή (π.χ. μετριασμός της χρήσης και επιπτώσεων δηλητηριασμένων δολωμάτων, βελτίωση της χωροθέτησης αναπτυξιακών έργων και μείωση των επιπτώσεων τους) και ευρύτερα την κοινωνία (π.χ. ενίσχυση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας, ανάδειξη περιοχών ως οικοτουριστικοί προορισμοί, βελτίωση εφαρμογής ρυθμιστικών διοικητικών κανονισμών και νομοθεσίας).

2.2 Αποτελέσματα /πρόοδος υλοποίησης

Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για τα τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες): Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*), Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*) χρηματοδοτείται κατά το μεγαλύτερο μέρος του από το LIFE IP 4 Natura και Υπεύθυνο Υλοποίησης την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία.

2.2.1 Πίνακας δράσεων προτεραιότητας

Στο Παράρτημα Ι του ΦΕΚ Β' 3663/2021 περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν ανά δέσμη μέτρων, η συσχέτιση με απειλές / πιέσεις και οι Περιοχές Εφαρμογής. Στον Πίνακα 2-1 παρουσιάζονται δράσεις όπως εμφανίζονται στο ΦΕΚ, και έχουν προστεθεί οι στήλες 'Υπεύθυνος Υλοποίησης και 'Πρόοδος Υλοποίησης'.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Πίνακας 2-1. Πρόγραμμα υλοποίησης δράσεων του ΕΣΔ για τρία πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας (γύπες)

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
Έρευνα και Παρακολούθηση	Τεκμηρίωση των επιπτώσεων των αδέσποτων και ημιάγριων canidae στην άγρια ζωή και το ζωικό κεφάλαιο και εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών για τον έλεγχο των πληθυσμών τους και τον περιορισμό των αιτιών αύξησης του αριθμού τους. Υλοποίηση σε επιλεγμένες περιοχές.	Παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Μελέτη και παρακολούθηση χρήσης/αδειοδότησης μη-στεροειδών αντιφλεγμονώδων (NSAIDs) κτηνιατρικών σκευασμάτων επικίνδυνων για τους γύπες. Σχετική ενημέρωση χρηστών.	Χρήση επιβλαβών κτηνιατρικών σκευασμάτων (NSAIDs)	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Δημιουργία πρωτοκόλλων και σύνταξη οδηγιών σχετικά με τη συστηματική παρακολούθηση σε υφιστάμενα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος πλησίον θέσεων αναπαραγωγής και κούρνιας Γυπών.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Χαρτογράφηση και αποτίμηση των επιπτώσεων της ηλεκτροπληξίας και της πρόσκρουσης, σε υποδομές παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με την πτητική συμπεριφορά και τη βιολογία των γυπών.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Σύνταξη (και επικαιροποίηση υπαρχόντων) χαρτών ευαισθησίας για περιοχές υψηλής προτεραιότητας/ οριοθέτηση ζωνών επικινδυνότητας αναφορικά με υποδομές παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας/ Μελέτη εκτίμησης κινδύνου/ Πρόταση θέσπισης ζωνών αποκλεισμού.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Ολοκληρώθηκε (επικαιροποίηση)
	Ανάπτυξη προγραμμάτων τηλεμετρίας και δακτυλίωσης ατόμων για τον εντοπισμό των πεδίων διατροφής και διασποράς των νεαρών ατόμων και	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Α. Μακεδονία-Θράκη, Κ. Μακεδονία, Δ. Μακεδονία, Ήπειρος,	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	συνδυασμός των δεδομένων με την χαρτογράφηση των κρίσιμων περιοχών προτεραιότητας διατήρησης γυπών.		Θεσσαλία, Ν. Αιγαίο, Κρήτη		
	Δημιουργία και ενημέρωση της Εθνικής Βάσης Δεδομένων για τους Γύπες (ΕΒΔΓ). Καταχώρηση όλων των περιστατικών θνησιμότητας.	Κενά στη γνώση για την κατανομή, την κατάσταση, την παραγωγικότητα και την θνησιμότητα των γυπών στην Ελλάδα	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Καθιέρωση ενιαίου τυποποιημένου πρωτόκολλου εργασίας πεδίου για την καταγραφή και παρακολούθηση των πληθυσμών των γυπών.			LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Ολοκληρώθηκε
	Υλοποίηση προγράμματος εθνικής απογραφής Γυπών - Χαρτογράφηση όλων των ενεργών και ιστορικών αποικιών / Εκτίμηση της αναπαραγωγικής επιτυχίας των γυπών.			LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ, ΟΦΥΠΕΚΑ	Σε εξέλιξη
	Μελέτη αποτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων των εν λειτουργία και σχεδιαζόμενων ΑΣΠΗΕ (υποβάθμισης ενδιαιτήματος/ εκτόπισης/πρόσκρουσης σε Α/Γ) στους πληθυσμούς των γυπών.	Έλλειψη αποτίμησης των σωρευτικών επιπτώσεων της ηλεκτροπληξίας και των προσκρούσεων σε υποδομές ενέργειας στους πληθυσμούς των γυπών	Α. Μακεδονία-Θράκη, Κρήτη, Δ. Ελλάδα, Θεσσαλία	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Μελέτη σκοπιμότητας (feasibility study) για ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών των γυπών στην Ελλάδα/ Εκπόνηση σχεδίου απελευθέρωσης (release strategy) σε εθνική ή περιφερειακή κλίμακα.	Έλλειψη σχεδίου αποκατάστασης των πληθυσμών των γυπών για επανεισαγωγή ή εμπλουτισμό	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Ολοκληρώθηκε
	Ανάπτυξη μοντέλων καταλληλότητας ενδιαιτήματος και της δυναμικής εξάπλωσης των γυπών (habitat suitability).			LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Ανάπτυξη μοντέλων Ανάλυσης Βιωσιμότητας Πληθυσμών (PVA) και εκπόνηση σχεδίων εμπλουτισμού των περιφερειακών μεταπληθυσμών των γυπών.			LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Χαρτογράφηση επικίνδυνων υδατοδεξαμενών σε νησιωτικές και ηπειρωτικές περιοχές/Εκπόνηση οδηγιών για ασφαλείς κατασκευές για την άγρια ζωή σε τεχνητές υδατοσυλλογές.	Άλλες αιτίες	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	Παρακολούθηση της χρήσης των ΧΤΑΠ και μελέτη της συμπεριφοράς των πτωματοφάγων για ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία τους, των αλληλεπιδράσεων με κατοικίδια και τους κινδύνους μετάδοσης νόσων μέσω της λειτουργίας των ΧΤΑΠ.	Ανεπάρκεια τροφής	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Ανίχνευση της μολυβδίασης σε εργαστηριακές αναλύσεις / Δειγματοληπτικές εξετάσεις μόλυβδου σε πτωματοφάγα αρπακτικά σε κέντρα περίθαλψης και ποσοτικοποίηση της επίπτωσης της μολυβδίασης στους πληθυσμούς των γυπών μέσω δειγματοληπτικών ελέγχων.	Έλλειψη γνώσης για το επίπεδο έκθεσης των γυπών σε τοξικές ουσίες και του βαθμού βιοσυσσώρευσής τους	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Έρευνα για θνησιμότητα από λοιμώδη νοσήματα / Δημιουργία και εφαρμογή βιοϊατρικού πρωτοκόλλου συλλογής και διατήρησης νεκρών πτωματοφάγων αρπακτικών.			LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
Διατήρηση και διαχείριση πληθυσμών	Δημιουργία και λειτουργία από τις Δασικές Υπηρεσίες επτά περιφερειακών ομάδων ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων στην ανεύρεση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Συστηματική διενέργεια περιπολιών- ελέγχων σε κρίσιμες περιοχές υψηλού κινδύνου.	Παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων	Σε επιλεγμένες περιοχές (Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη)	ΟΦΥΠΕΚΑ, ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΒΘ, ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗ	Ολοκληρώθηκε
	Εφαρμογή τεχνικών μετριασμού της θνησιμότητας λόγω ηλεκτροπληξίας ή πρόσκρουσης σε Α/Γ ή καλώδια μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος (μόνωση πυλώνων, υπογειοποίηση καλωδίων ή/και χρήση συνεστραμμένου μονωμένου σύρματος, σήμανση καλωδίων, επιλεκτική παύση Α/Γ).	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, Κρήτη	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ - ΔΕΔΔΗΕ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Καταγραφή των περιστατικών παράνομης διακίνησης και διερεύνηση του ηλεκτρονικού εμπορίου (ταριχευμένων γυπών, ζωντανών δειγμάτων, αυγών) και αποτίμηση του προβλήματος. Συνεργασία με	Εμπόριο και ταρίχευση	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος για άσκηση ποινικών διώξεων.				
	Δημιουργία και λειτουργία δικτύου ΧΤΑΠ σε περιφερειακό επίπεδο. Προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας σε παραμεθόριες περιοχές και παράλληλη παρακολούθηση τους με ταυτόχρονες καταμετρήσεις.	Ανεπάρκεια τροφής	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ, ΟΦΥΠΕΚΑ, ΔΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	Σε εξέλιξη
	Πιλοτικός σχεδιασμός και λειτουργία μικρών, διάσπαρτων θέσεων απόθεσης τροφής, συνεργασία με κτηνοτροφικές μονάδες, μεταφορά νεκρών ζώων, ενημέρωση. Έκθεση σκοπιμότητας και διερεύνησης θεσμικού πλαισίου λειτουργίας τους. Προώθηση των παραδοσιακών πρακτικών απόθεσης νεκρών ζώων ευνοϊκών για τους γύπες και θεσμοθέτηση τους εντός ΖΕΠ σε τοπικό επίπεδο.	Ανεπάρκεια τροφής	Α. Μακεδονία-Θράκη, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δ. Μακεδονία, Δ. Ελλάδα, Ν. Αιγαίο, Κρήτη	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Δημιουργία γενετικού αποθέματος - δεξαμενής γεννητόρων και εκπόνηση σχεδίου αναπαραγωγής τους σε αιχμαλωσία από τα συνεργαζόμενα Κέντρα Περίθαλψης/ Ζωολογικούς Κήπους της ΕΑΖΑ.	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Υποστήριξη και συνεργασία με υπάρχοντα ευρωπαϊκά προγράμματα αναπαραγωγής σε αιχμαλωσία (ΕΑΖΑ, LIFE, κέντρα αναπαραγωγής, κλπ).	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Δημιουργία και υποστήριξη κατάλληλων υποδομών ανά περιφέρεια για προγράμματα επανένταξης και ενδυνάμωσης των γυπών με κρατική επίβλεψη / Απελευθέρωση ατόμων προερχόμενα από Κέντρα Περίθαλψης της Ελλάδας.	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος, Θεσσαλία, Κρήτη	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ, ΟΦΥΠΕΚΑ	Σε εξέλιξη
Προστασία και διαχείριση ενδιαιτήματος	Κατασκευή κατάλληλων υδατοδεξαμενών για χρήση και από τους γύπες τις περιόδους μέγιστης ανεπάρκειας σε νερό, σε κρίσιμες νησιωτικές περιοχές.	Υποβάθμιση ενδιαιτήματος τροφοληψίας	Νότιο Αιγαίο, Κρήτη, όπου αλλού κριθεί απαραίτητο	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	Οριοθέτηση ζωνών ευαισθησίας κοντά σε αποικίες και επικράτειες φωλιάσματος. Προτάσεις έκδοσης ΔΑΔ ρύθμισης και περιορισμών (χωρικά και χρονικά) σε ανθρώπινες δραστηριότητες, σε γειτνίαση με κρίσιμες περιοχές γυτών.	Όχληση στις θέσεις αναπαραγωγής	Όλη η επικράτεια της χώρας	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Δημιουργία "διαδρόμων συνδεσιμότητας" μεταξύ μεταπληθυσμών γυτών με διαχείριση του ενδιαίτηματος τροφοληψίας και χωροθέτηση/ λειτουργία ΧΤΑΠ.	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Μακεδονία, άλλες περιοχές που θα προκύψουν από τηλεμετρία	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ, ΟΦΥΠΕΚΑ	Δεν έχει ξεκινήσει
Νομοθεσία και Πολιτική	Εφαρμογή μέτρων μετριασμού επιπτώσεων σε ΑΣΠΗΕ που έχει καταγραφεί τουλάχιστον ένα περιστατικό πρόσκρουσης γύπα. Υποχρεωτική εισαγωγή όρου στις ΑΕΠΟ για εφαρμογή συστήματος άμεσης διακοπής λειτουργίας, σύμφωνα με την αποτελεσματικότερη διεθνή πρακτική, η οποία περιλαμβάνει την απασχόληση ορνιθολόγων πεδίου σε μόνιμη βάση, που θα ειδοποιούν σε περίπτωση προσέγγισης Γυτών - Μεγάλων Αρπακτικών (Aquila spp, Haliaeetus albicilla, Clanga spp.) και παύση λειτουργίας Α/Γ βάσει συγκεκριμένου πρωτόκολλου. Οριστική διακοπή λειτουργίας Α/Γ- ΑΣΠΗΕ σε περίπτωση επαναλαμβανόμενων περιστατικών πρόσκρουσης και εφόσον τα μέτρα μετριασμού δεν έχουν αποδώσει.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Ανατολική Μακεδονία- Θράκη, Κρήτη, Δυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, Ήπειρος, Νότιο Αιγαίο	ΥΠΕΝ, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες	Δεν έχει ξεκινήσει
	Εφαρμογή ενιαίου συστήματος συλλογής πληροφοριών για περιστατικά δηλητηριάσεων και συλλογής των νεκρών ζώων από τις δημόσιες υπηρεσίες. Έκδοση σχετικής εγκυκλίου.	Παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Σε εξέλιξη
	Ανάπτυξη συστήματος αποθήκευσης και μεταφοράς δειγμάτων ιστών/ οργάνων νεκρών γυτών μέσω των			ΥΠΕΝ	Σε εξέλιξη

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	αρμόδιων υπηρεσιών και πιστοποιημένων διαδικασιών για τοξικολογικές αναλύσεις.				
	Τροποποίηση και εφαρμογή της ΚΥΑ «Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων» (ΦΕΚ 3793/Β/3-9-2018) και σύνταξη νέας σχετικής ΚΥΑ σε συνεργασία με το ΥΠΑΑΤ για την κάλυψη σφαλμάτων και νομοθετικών κενών στην εφαρμογή. Υιοθέτηση Στρατηγικής/Οδικού χάρτη και θεσμοθέτηση ομάδας εργασίας για την οριζόντια εφαρμογή μέτρων στα τοπικά σχέδια δράσης.			ΥΠΕΝ	Ολοκληρώθηκε
	Θεσμοθέτηση προγραμμάτων υποχρεωτικής μετακατασκευαστικής παρακολούθησης και αποτίμησης της θνησιμότητας και του εκτοπισμού των γυιών από υποδομές παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας με την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθοδολογίας. Θέσπιση ως Περιβαλλοντικού Όρου (σε ΑΕΠΟ έργων παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, π.χ. ΑΣΠΗΕ) η ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία και εφαρμογή ενιαίου συστήματος συλλογής πληροφοριών με συγκεκριμένα πρωτόκολλα ενεργειών καταγραφής περιστατικών προσκρούσεων και συλλογής των νεκρών ζώων από τις δασικές υπηρεσίες.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, Κρήτη	ΥΠΕΝ, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες, Εταιρείες αιολικής ενέργειας	Δεν έχει ξεκινήσει
	Ενσωμάτωση χαρτών ευαισθησίας στο νέο χωροταξικό ΑΠΕ για την ορθή χωροθέτηση υποδομών παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.	Ηλεκτροπληξία και Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Εναρμόνιση με Ενωσιακή νομοθεσία και εκπόνηση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για την εφαρμογή των	Ανεπάρκεια τροφής	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Δεν έχει ξεκινήσει

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	κανονισμών της ΕΕ για την ελεύθερη απόθεση των νεκρών ζώων εντός των ΖΕΠ.				
	Δημιουργία και θεσμοθέτηση εποπτεύουσας αρχής στο ΥΠΕΝ/ΥΠΑΑΤ με αρμοδιότητες στα προγράμματα εμπλουτισμού. Ανάπτυξη μνημονίων συνεργασίας μεταξύ Εποπτεύουσας Αρχής, Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών/ΜΔΠΠ και Κέντρων Περιθαλψής.	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική ποικιλότητα	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ/ΥΠΑΑΤ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Έκθεση για την αναθεώρηση του ποινικού πλαισίου αντιμετώπισης της παράνομης δηλητηρίασης της άγριας ζωής, με αναθεώρηση των ποινών και προστίμων.	Θνησιμότητα λόγω έκθεσης σε τοξικές ουσίες	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ/Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη	Δεν έχει ξεκινήσει
	Θεσμοθέτηση και νομική κατοχύρωση της λειτουργίας ΧΤΑΠ για τα πτωματοφάγα είδη. Θεσμική κατοχύρωση μελέτης προδιαγραφών ΧΤΑΠ.	Ανεπάρκεια τροφής	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Ανανέωση και επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου για την αδειοδότηση και λειτουργία των Κέντρων Περιθαλψής. Θεσμοθέτηση από ΥΠΕΝ/ΥΠΑΑΤ προγραμμάτων αναπαραγωγής σε αιχμαλωσία στις εγκαταστάσεις τους.	Μικρό πληθυσμιακό μέγεθος- Χαμηλή γενετική	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Σε εξέλιξη
	Προώθηση νομοθετικών ρυθμίσεων για την απαγόρευση της χρήσης μόλυβδου/ Επέκταση της εφαρμογής της ΚΥΑ απαγόρευσης μολύβδινων σκαγιών στους υγροτόπους σε όλη την επικράτεια.	Θνησιμότητα λόγω έκθεσης σε τοξικές ουσίες	Όλη η επικράτεια της χώρας	ΥΠΕΝ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Προώθηση νομοθετικών ρυθμίσεων για την μείωση χρήσης επικίνδυνων NSAIDs για την άγρια ζωή από την αγορά κτηνιατρικών σκευασμάτων.			ΥΠΑΑΤ	Δεν έχει ξεκινήσει

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
Επικοινωνία και Εκπαίδευση	Διεξαγωγή σεμιναρίων για τους υπαλλήλους Υπηρεσιών αναφορικά με θέματα διαχείρισης πληθυσμών Γυπών.	1. Χαμηλή προτεραιότητα στην υλοποίηση δράσεων διατήρησης των γυπών από τις αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες, 2. Πρόσκρουση σε ανθρωπογενείς κατασκευές και υποδομές, 3. Έλλειψη ενημέρωσης/κατάρτισης των δημόσιων αρμόδιων υπηρεσιών σε δράσεις διατήρησης των γυπών στην Ελλάδα	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με την οικολογική και πολιτισμική αξία των γυπών και τις απειλές για τους πληθυσμούς τους.	Έλλειψη ενημέρωσης κοινωνικών εταίρων/ χρηστών γης για την κατάσταση διατήρησης και τις απειλές των γυπών	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Κρήτη, Νότιο Αιγαίο	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Σε εξέλιξη
	Ενημέρωση/ευαισθητοποίηση χρηστών γης, κοινωνικών εταίρων και ευρύτερου κοινού σε κρίσιμες περιοχές για τους Γύπες σχετικά με ζητήματα διαχείρισης των πληθυσμών τους/Παροχή πληροφοριακού υλικού για την διατήρηση και την οικολογική αξία των γυπών.	Χαμηλή διάχυση της πληροφορίας σχετικά με τη διατήρηση των γυπών στην Ελλάδα	Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Δυτική Ελλάδα, Κρήτη, Θεσσαλία, Νότιο Αιγαίο	LIFE/ ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ	Δεν έχει ξεκινήσει
	Παραγωγή υλικού για να προστεθεί ειδική θεματολογία για την οικολογική αξία και την ανάγκη διατήρησης των γυπών στα Κέντρα Ενημέρωσης.				

Eδώ Ζούμε
Natura 2000

2.2.2 Περιγραφή δράσεων

Παρακάτω παρατίθεται περιληπτική περιγραφή της εξέλιξης δράσεων που έχουν ήδη υλοποιηθεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης:

Δέσμη μέτρων - Έρευνα και Παρακολούθηση

Δράση - Τεκμηρίωση των επιπτώσεων των αδέσποτων και ημιάγριων *canidae* στην άγρια ζωή και το ζωικό κεφάλαιο και εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών για τον έλεγχο των πληθυσμών τους και τον περιορισμό των αιτιών αύξησης του αριθμού τους. Υλοποίηση σε επιλεγμένες περιοχές.

Έχουν γίνει προκαταρκτικές επαφές με κτηνιάτρους για την υλοποίηση δράσεων στείρωσης αδέσποτων σκύλων σε σημαντικές περιοχές για τους γύπες.

Δράση - Δημιουργία πρωτοκόλλων και σύνταξη οδηγιών σχετικά με τη συστηματική παρακολούθηση σε υφιστάμενα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος πλησίον θέσεων αναπαραγωγής και κούρνιας Γυπών.

Για την εργασία παρακολούθησης – εντοπισμού νεκρών γυπών (και άλλων πουλιών) κατά μήκος του δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος αξιοποιήθηκαν αντίστοιχα πρωτόκολλα και οδηγίες που έχουν δημιουργηθεί στο πρόγραμμα LIFE Σπιζαετού. Η συστηματική παρακολούθηση θα γίνεται σε θέσεις που θα έχουν σημειωθεί ως επικίνδυνες για τους γύπες κατά τη χαρτογράφηση του δικτύου μεταφοράς ρεύματος.

Δράση - Χαρτογράφηση και αποτίμηση των επιπτώσεων της ηλεκτροπληξίας και της πρόσκρουσης, σε υποδομές παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με την πτητική συμπεριφορά και τη βιολογία των γυπών.

Μέχρι το τέλος του έτους (2023) θα έχει ολοκληρωθεί η χαρτογράφηση του δικτύου μεταφοράς ρεύματος και η επισήμανση επικίνδυνων σημείων για τους γύπες στις περιοχές γύρω από τις αποικίες των Όρνιων σε Όρη Βάλτου, Στενά Νέστου, Κοιλιάδα Κομφάτου, Νότιο Δασικό Σύμπλεγμα Έβρου.

Δράση - Σύνταξη (και επικαιροποίηση υπαρχόντων) χαρτών ευαισθησίας για περιοχές υψηλής προτεραιότητας/ οριοθέτηση ζωνών επικινδυνότητας αναφορικά με υποδομές παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας/ Μελέτη εκτίμησης κινδύνου/ Πρόταση θέσπισης ζωνών αποκλεισμού.

Συντάχθηκε και δημοσιεύτηκε (Μάρτιος 2023) η έκθεση «Προσδιορισμός κρίσιμων ενδιαιτημάτων (χαρτογράφηση ευαισθησίας) του Όρνιου στην Ελλάδα – Καθορισμός διαχειριστικών κατευθύνσεων», η οποία καλύπτει σε ποσοστό 80-85% και τα ενδιαιτήματα του Μαυρόγυπα και του Γυπαετού (για τον Μαυρόγυπα υπάρχει ήδη από προηγούμενη εργασία χαρτογράφηση ευαισθησίας, ενώ για τον Γυπαετό μέχρι σήμερα είναι πολύ περιορισμένα τα δεδομένα τηλεμετρίας). Η έκθεση έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του έργου LIFE IP 4 NATURA¹, ενώ η χαρτογράφηση θα επικαιροποιηθεί στο τέλος του έργου, με συμπερίληψη των αποτελεσμάτων του παρόντος έργου.

Δράση - Ανάπτυξη προγραμμάτων τηλεμετρίας και δακτυλίωσης ατόμων για τον εντοπισμό των πεδίων διατροφής και διασποράς των νεαρών ατόμων και συνδυασμός των δεδομένων με την χαρτογράφηση των κρίσιμων περιοχών προτεραιότητας διατήρησης γυπών.

¹ <https://edozoume.gr/wp-content/uploads/2023/03/LIFE-IP-4-NATURA-Del.C.1.5-Vulture-MsAP-Griffon-Vulture-sensitivity-mapping.pdf>

Eδώ Ζούμε
Natura 2000

Μέχρι σήμερα (Δεκέμβριος 2023), κατά την υλοποίηση του έργου, έχουν ήδη τοποθετηθεί 15 δορυφορικοί πομποί σε ισάριθμα άτομα Όρνιου, στις περιοχές Νάξο, Ακαρνανικά Όρη, Αράκυνθο (εικόνες 1-4). Τα δεδομένα των πομπών αξιοποιήθηκαν στην έκθεση προσδιορισμού κρίσιμων ενδιαιτημάτων για το είδος (βλ. παραπάνω).

Δράση - Δημιουργία και ενημέρωση της Εθνικής Βάσης Δεδομένων για τους Γύπες (ΕΒΔΓ). Καταχώρηση όλων των περιστατικών θνησιμότητας.

Η Βάση Δεδομένων για του Γύπες έχει τροφοδοτηθεί μέχρι στιγμής από τα δεδομένα παρακολούθησης των πληθυσμών και τα περιστατικά θνησιμότητας που σχετίζονται με τα δηλητηριασμένα δολώματα και τις προσκρούσεις σε ανεμογεννήτριες. Έχει σταλεί σε υπηρεσίες και άλλους φορείς που σχετίζονται με τη διατήρηση των γυπών επιστολή για την παροχή πρόσθετων διαθέσιμων δεδομένων σχετικά με περιστατικά θνησιμότητας γυπών, ενώ γίνεται παράλληλα αναζήτηση και σε άλλες (π.χ. διαδικτυακές) πηγές.

Δράση - Καθιέρωση ενιαίου τυποποιημένου πρωτόκολλου εργασίας πεδίου για την καταγραφή και παρακολούθηση των πληθυσμών των γυπών.

Συντάχθηκε και δημοσιεύτηκε (Ιούνιος 2022) η έκθεση «Τυποποιημένα πρωτόκολλα παρακολούθησης (monitoring) των πληθυσμών τριών ειδών γυπών (Όρνιο, Γυπαετός, Μαυρόγυπας) στην Ελλάδα», η οποία στάλθηκε στον ΟΦΥΠΕΚΑ και άλλους φορείς (Πανεπιστήμια, περιβαλλοντικές οργανώσεις) που ασχολούνται με την παρακολούθηση πληθυσμών γυπών. Τα τυποποιημένα πρωτόκολλα χρησιμοποιούνται πλέον στις εργασίες πεδίου παρακολούθησης των πληθυσμών γυπών. Η έκθεση έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του έργου LIFE IP 4 NATURA².

Δράση - Υλοποίηση προγράμματος εθνικής απογραφής Γυπών - Χαρτογράφηση όλων των ενεργών και ιστορικών αποικιών / Εκτίμηση της αναπαραγωγικής επιτυχίας των γυπών.

Από το 2020 υλοποιείται συστηματική παρακολούθηση πληθυσμών και των τριών ειδών γυπών σε όλη την Επικράτεια (εικόνες 5-10). Το 2022 πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά στην ίδια αναπαραγωγική περίοδο απογραφή όλων των θέσεων αναπαραγωγής και των τριών ειδών γυπών και συντάσσεται η σχετική αναφορά (αναμένεται να δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του έργου μέχρι το τέλος του 2023 – αρχές 2024). Για επιλεγμένους πληθυσμούς γυπών γίνεται παρακολούθηση σε ετήσια βάση, ενώ λεπτομερής καταγραφή της αναπαραγωγικής δραστηριότητας σε όλες τις θέσεις θα πραγματοποιηθεί και στο τελευταίο έτος του προγράμματος (2025). Η Βαλκανική απογραφή Όρνιων στις θέσεις κούρνιας πραγματοποιείται σε ετήσια βάση ανελλιπώς (στο πλαίσιο του LIFE) από το 2020, με συμμετοχή πολλών φορέων (η έκθεση απογραφής του 2020 έχει αναρτηθεί ως διακριτό παραδοτέο στην ιστοσελίδα του προγράμματος³). Τα αποτελέσματα της μέχρι τώρα πληθυσμιακής κατάστασης για το Όρνιο παρουσιάστηκαν και σε δύο επιστημονικά συνέδρια (11^ο Πανελλήνιο Οικολογικό Συνέδριο, Πάτρα 2023 και 2nd European Vulture Conference, Caceres (Spain) 2023).

Δράση - Μελέτη σκοπιμότητας (feasibility study) για ενίσχυση των φυσικών πληθυσμών των γυπών στην Ελλάδα/ Εκπόνηση σχεδίου απελευθέρωσης (release strategy) σε εθνική ή περιφερειακή κλίμακα.

Μέχρι σήμερα (Δεκέμβριος 2023) έχει ολοκληρωθεί και είναι διαθέσιμη η έκθεση «Μελέτη εφαρμογής για την πληθυσμιακή ενδυνάμωση του Ευρασιατικού Όρνιου (*Gyps fulvus*) στην Ελλάδα»

² <https://edozoume.gr/wp-content/uploads/2022/10/LIFE-IP-4-NATURA-C.1.4-Vulture-MsAP-Monitoring-Plan.pdf>

³ <https://edozoume.gr/wp-content/uploads/2022/09/LIFE-IP-4-NATURA-C.1.2-Annual-griffon-vulture-census-at-roosting-sites.pdf>

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

(Ιούλιος 2023), η οποία θα δημοσιευτεί τις επόμενες εβδομάδες στην ιστοσελίδα του έργου (απομένει μόνο η μορφοποίηση του σχετικού αρχείου). Η μελέτη σκοπιμότητας θα αποτελέσει το κατευθυντήριο κείμενο για την εφαρμογή των δράσεων ενίσχυσης του πληθυσμού των Όρνιων στην ηπειρωτική Ελλάδα. Μέχρι το τέλος του έργου αναμένεται να έχουν συνταχθεί σχετικές αναφορές – κατευθύνσεις για τη μελλοντική σκοπιμότητα δράσεων ενίσχυσης των πληθυσμών του Μαυρόγυπα και του Γυπαετού στην Ελλάδα.

Δράση - Ανάπτυξη μοντέλων καταλληλότητας ενδιαίτηματος και της δυνητικής εξάπλωσης των γυπών (habitat suitability).

Δράση - Ανάπτυξη μοντέλων Ανάλυσης Βιωσιμότητας Πληθυσμών (PVA) και εκπόνηση σχεδίων εμπλουτισμού των περιφερειακών μεταπληθυσμών των γυπών.

Οι δύο παραπάνω μελέτες (όσον αφορά το Όρνιο) έχουν ουσιαστικά εκπονηθεί – περιληφθεί στην έκθεση «Μελέτη εφαρμογής για την πληθυσμιακή ενδυνάμωση του Ευρασιατικού Όρνιου (*Gyps fulvus*) στην Ελλάδα» (βλ. παραπάνω), ενώ αντίστοιχες εργασίες θα περιληφθούν στις αναφορές-κατευθύνσεις που θα εκπονηθούν και για τα δύο άλλα είδη, σχετικά με τη σκοπιμότητα ενίσχυσης των φυσικών τους πληθυσμών στην Ελλάδα.

Δράση - Παρακολούθηση της χρήσης των ΧΤΑΠ και μελέτη της συμπεριφοράς των πτωματοφάγων για ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία τους, των αλληλεπιδράσεων με κατοικίδια και τους κινδύνους μετάδοσης νόσων μέσω της λειτουργίας των ΧΤΑΠ.

Η δραστηριότητα αυτή διεξάγεται κατά τη λειτουργία ταϊστών (ΧΤΑΠ) που λειτουργούν με ευθύνη του προγράμματος LIFE IP 4 NATURA, οι οποίες μέχρι σήμερα (Δεκέμβριος 2023) αφορούν τους πέντε ΧΤΑΠ στην περιοχή της Κοιλιάδας Κομφάτου, που λειτουργούν υπό τη διαχείριση της Εταιρείας Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης (μέσω του έργου LIFE IP 4 NATURA).

Δέσμη μέτρων - Διατήρηση και διαχείριση πληθυσμών

Δράση - Δημιουργία και λειτουργία από τις Δασικές Υπηρεσίες επτά περιφερειακών ομάδων ειδικά εκπαιδευμένων σκύλων στην ανεύρεση δηλητηριασμένων δολωμάτων. Συστηματική διενέργεια περιπολιών- ελέγχων σε κρίσιμες περιοχές υψηλού κινδύνου.

Την εφαρμογή της συγκεκριμένης δράσης ανέλαβε κυρίως ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ), και όχι η Δασική Υπηρεσία, ο οποίος έχει πλέον 5 Ειδικές Μονάδες Ανίχνευσης Δηλητηριασμένων Δολωμάτων (ΕΜΑΔΔ), ενώ ταυτόχρονα λειτουργούν άλλες 4 ομάδες σε Θράκη (Εταιρεία Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης), Δυτική Μακεδονία (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία) και Κρήτη (Θηροφυλάκη).

Δημιουργία και υποστήριξη κατάλληλων υποδομών ανά περιφέρεια για προγράμματα επανένταξης και ενδυνάμωσης των γυπών με κρατική επίβλεψη / Απελευθέρωση ατόμων προερχόμενα από Κέντρα Περίθαλψης της Ελλάδας.

Μέχρι στιγμής η μόνη διαθέσιμη υποδομή προσαρμογής (κλωβός εγκλιματισμού) γυπών βρίσκεται στην περιοχή του Αράκυνθου και λειτουργεί υπό την ευθύνη του ΟΦΥΠΕΚΑ (Μονάδα Διαχείρισης – ΜΔ Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου). Η Μονάδα Διαχείρισης, σε συνεργασία με άλλους φορείς και το πρόγραμμα LIFE, έχει υλοποιήσει με επιτυχία πιλοτική δράση απελευθέρωσης Όρνιων προερχόμενα από κέντρα περίθαλψης. Η δράση αυτή συνεχίζεται πλέον στην ίδια περιοχή υπό την ευθύνη της ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗΣ και του Προγράμματος LIFE, σε συνεργασία με τον ΟΦΥΠΕΚΑ και προγραμματίζεται η απελευθέρωση τουλάχιστον 8 Όρνιων κατά την περίοδο Δεκέμβριος 2023 – Μάιος 2024.

Eδώ Ζούμε
Natura 2000

Λέσμη μέτρων - Νομοθεσία και Πολιτική

Εφαρμογή μέτρων μετριασμού επιπτώσεων σε ΑΣΠΗΕ που έχει καταγραφεί τουλάχιστον ένα περιστατικό πρόσκρουσης γύπα. Υποχρεωτική εισαγωγή όρου στις ΑΕΠΟ για εφαρμογή συστήματος άμεσης διακοπής λειτουργίας, σύμφωνα με την αποτελεσματικότερη διεθνή πρακτική, η οποία περιλαμβάνει την απασχόληση ορνιθολόγων πεδίου σε μόνιμη βάση, που θα ειδοποιούν σε περίπτωση προσέγγισης Γυπών - Μεγάλων Αρπακτικών (*Aquila spp*, *Haliaeetus albicilla*, *Clanga spp.*) και παύση λειτουργίας Α/Γ βάσει συγκεκριμένου πρωτόκολλου. Οριστική διακοπή λειτουργίας Α/Γ-ΑΣΠΗΕ σε περίπτωση επαναλαμβανόμενων περιστατικών πρόσκρουσης και εφόσον τα μέτρα μετριασμού δεν έχουν αποδώσει.

Η συγκεκριμένη δράση εφαρμόζεται (ΥΠΕΝ, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, Περιφέρειες) για έργα αιολικής ενέργειας.

Τροποποίηση και εφαρμογή της ΚΥΑ «Τοπικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων» (ΦΕΚ 3793/Β/3-9-2018) και σύνταξη νέας σχετικής ΚΥΑ σε συνεργασία με το ΥΠΑΑΤ για την κάλυψη σφαλμάτων και νομοθετικών κενών στην εφαρμογή. Υιοθέτηση Στρατηγικής/Οδικού χάρτη και θεσμοθέτηση ομάδας εργασίας για την οριζόντια εφαρμογή μέτρων στα τοπικά σχέδια δράσης.

Η τροποποιημένη ΚΥΑ για τα Τοπικά Σχέδια Δράσης για την καταπολέμηση της παράνομης χρήσης δηλητηριασμένων δολωμάτων εκδόθηκε το 2022.

Δράση - Ενσωμάτωση χαρτών ευαισθησίας στο νέο χωροταξικό ΑΠΕ για την ορθή χωροθέτηση υποδομών παραγωγής και μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Η ΟΡΝΙΘΟΛΟΓΙΚΗ ως εταίρος του έργου LIFE απέστειλε (Απρίλιος 2023) προς τη Γενική Διεύθυνση Χωρικού Σχεδιασμού της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΝ, η οποία είναι υπεύθυνη για την έκδοση του αναθεωρημένου χωροταξικού πλαισίου για τις ΑΠΕ, την έκθεση «Προσδιορισμός κρίσιμων ενδιατημάτων (χαρτογράφηση ευαισθησίας) του Όρνιου στην Ελλάδα – Καθορισμός διαχειριστικών κατευθύνσεων», προκειμένου να ληφθεί υπόψη στην εκπόνηση του αναθεωρημένου χωροταξικού πλαισίου. Μέχρι στιγμής (Δεκέμβριος 2023) δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία θεσμοθέτησης του χωροταξικού των ΑΠΕ.

Δράση - Ανανέωση και επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου για την αδειοδότηση και λειτουργία των Κέντρων Περίθαλψης. Θεσμοθέτηση από ΥΠΕΝ/ΥΠΑΑΤ προγραμμάτων αναπαραγωγής σε αιχμαλωσία στις εγκαταστάσεις τους.

Εκδόθηκε τον Σεπτέμβριο του 2022 η ΚΥΑ με θέμα «Κριτήρια και διαδικασία αναγνώρισης και εποπτείας Κέντρων Περίθαλψης (ΚΕ.Π.Ε.Α.Π.) και Σταθμών Πρώτων Βοηθειών Ειδών της Άγριας Πανίδας (Σ.Π.Β.Ε.Α.Π.)».

Λέσμη μέτρων - Επικοινωνία και Εκπαίδευση

Δράση - Δράσεις περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σχετικά με την οικολογική και πολιτισμική αξία των γυπών και τις απειλές για τους πληθυσμούς τους.

Βρίσκεται σε εξέλιξη η δημιουργία εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού σε σχέση με τη βιολογία, την οικολογική και πολιτισμική αξία των γυπών. Ο σχετικές αιτήσεις για την εφαρμογή του εκπαιδευτικού πακέτου θα υποβληθούν εντός του 2024 στις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης περιφερειών με αναπαραγόμενους πληθυσμούς γυπών.

Δράση - Ενημέρωση/ευαισθητοποίηση χρηστών γης, κοινωνικών εταίρων και ευρύτερου κοινού σε κρίσιμες περιοχές για τους Γύπες σχετικά με ζητήματα διαχείρισης των πληθυσμών τους/Παροχή πληροφοριακού υλικού για την διατήρηση και την οικολογική αξία των γυπών.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις με χρήστες γης (κυρίως κτηνοτρόφους) και κατοίκους οικισμών σε περιοχές σημαντικές για την αναπαραγωγή ή/και την τροφοληψία των γυπών (π.χ. Περδικάκι – Όρη Βάλτου, Άγραφα – Εικόνες 11-13). Πραγματοποιήθηκε ενημέρωση σχετικά με τους γύπες και τις απειλές που αντιμετωπίζουν, με έμφαση στη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων, ενώ διανεμήθηκε και σχετικό πληροφοριακό υλικό.

3 ΕΣΔ για τον ενδημικό Βάτραχο της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*

3.1 Σκοπός και Στόχοι του Σχεδίου Δράσης

Το Εθνικό Σχέδιο δράσης για τον ενδημικό Βάτραχο της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*, θεσμοθετήθηκε με Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ Β' 3644/2021).

Ο βάτραχος της Καρπάθου (*Pelophylax cerigensis*), ή βάτρακλος στη ντοπιολαλιά του νησιού, αποτελεί ένα από τα πλέον στενοενδημικά είδη αμφιβίων στην Ευρώπη με πολύ περιορισμένη κατανομή. Μέχρι τη στιγμή σύνταξης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης είχαν καταγραφεί μόλις δύο πληθυσμοί στα μικρά ρέματα Αργώνι και Νάτι στη βόρειο Κάρπαθο, ενώ είχαν εντοπιστεί λίγα άτομα σε δεξαμενή στη θέση Αχαμάντια. Επίσης, με βάση παρατηρήσεις από τον Σεπτέμβριο 2019, είχε εγκατασταθεί και ανακάμψει και ο πληθυσμός στη θέση «βότσης του Περάτη» στην Όλυμπο. Λόγω ακριβώς της εξαιρετικά μικρής εξάπλωσης του βατράχου, το είδος χαρακτηρίστηκε ως το πλέον κινδυνεύον είδος βατράχου στην Ευρώπη και έχει κατηγοριοποιηθεί ως κρισίμως κινδυνεύον στους καταλόγους της IUCN και στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Η πληθυσμιακή κατάσταση του είδους φαίνεται ότι ακολουθεί μια μακροχρόνια πτωτική πορεία. Σύμφωνα με μαρτυρίες των πιο ηλικιωμένων κατοίκων, ο βάτραχος της Καρπάθου στο παρελθόν απαντούσε σε όλο το νησί, τουλάχιστον μέχρι την δεκαετία του 1960. Ήδη από τις αρχές του 1980 η παρουσία του είδους είχε περιοριστεί στο βόρειο τμήμα του νησιού, ενώ στα μέσα της δεκαετίας του 1990 ο βάτραχος εντοπιζόταν μονάχα στο Αργώνι. Επιπλέον, λεπτομερή στοιχεία από το 2011, δείχνουν μια σαφή τάση συρρίκνωσης του πληθυσμού στο Αργώνι. Το είδος περιλαμβάνεται στο Παράρτημα V της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Οι κύριες απειλές που δέχεται ο βάτραχος της Καρπάθου σχετίζονται με την απώλεια των ενδιαιτημάτων του, κυρίως μικρές λούτσες ή εποχιακά ρέματα. Έχει αποδειχθεί ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει έντονα το νοτιοανατολικό Αιγαίο. Η βασική συνέπεια είναι η σοβαρή μείωση των βροχοπτώσεων, με επακόλουθη ελάττωση της επιφάνειας που καλύπτουν τα επιφανειακά ύδατα και επιδείνωση της ποιότητάς τους.

Οι στόχοι του Σχεδίου Δράσης περιλαμβάνουν:

- (1) την ανάσχεση της πτωτικής πορείας των πληθυσμών του βάτράχου της Καρπάθου,
- (2) τη βελτίωση των ενδιαιτημάτων του είδους ώστε να μπορούν να φιλοξενούν βιώσιμους πληθυσμούς,
- (3) τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου προστασίας του είδους,
- (4) τη βελτίωση της γνώσης για τη γενική οικολογία του είδους και την αποσαφήνιση της ταυτότητας των πληθυσμών βατράχου της Ρόδου οι οποίοι, σύμφωνα με πρόσφατες ενδείξεις, ενδέχεται να ανήκουν στο ίδιο είδος και
- (5) την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών και των επισκεπτών της Καρπάθου.

Για την επίτευξη των στόχων του Σχεδίου Δράσης προβλέπεται η εντατική και συνεχής παρακολούθηση των πληθυσμών του βατράχου, ο καθαρισμός του Αργωνίου από απορρίμματα, η κατασκευή μικρού λιμνίου και δεξαμενών παράλληλα με την κοίτη των δύο ρεμάτων, η διάνοιξη προϋπαρχόντων λιμνίων τα οποία έχουν πληρωθεί από φερτά υλικά, η μεταφορά γυρίνων σε ευνοϊκές για την ανάπτυξη του είδους επιπλέον θέσεις, η διεξοδική μοριακή ανάλυση για τη

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

διαλεύκανση της φυλογενετικής ιστορίας του είδους, η προσθήκη του σε εθνικούς και ευρωπαϊκούς καταλόγους προστασίας και η θεσμική προστασία των περιοχών όπου διαβιεί, καθώς και η επικοινωνία και εκπαίδευση σε κατοίκους και επισκέπτες του νησιού. Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης, πέραν από τα προφανή οφέλη για το ίδιο το είδος, αναμένεται να βελτιώσει την ποιότητα των ενδιακτημάτων στο βόρειο τμήμα της Καρπάθου και να συμβάλει στην προστασία και διατήρηση και άλλων ειδών πανίδας και χλωρίδας που εξαπλώνονται στην περιοχή. Επίσης, οι δράσεις και τα μέτρα του Σχεδίου Δράσης θα συνεισφέρουν στην αειφορική ανάπτυξη μέσω της δραστηριοποίησης των τοπικών κοινοτήτων και της προσέλκυσης περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων επισκεπτών.

3.2 Αποτελέσματα /πρόοδος υλοποίησης

Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για τον ενδημικό Βάτραχο της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*, χρηματοδοτείται κατά το μεγαλύτερο μέρος του από το Πράσινο Ταμείο. Το έργο Έφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Διατήρησης για το Βάτραχο της Καρπάθου (*Pelophylax cerigensis*) με συνολικό προϋπολογισμό 105.000 € εντάχθηκε στο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα 'Φυσικό Περιβάλλον και Καινοτόμες Δράσεις 2020', Άξονας Προτεραιότητας 1 'Βιοποικιλότητα', με την απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου του Πράσινου Ταμείου 184.9.1/2020 και Υπεύθυνο Υλοποίησης την Ελληνική Ερπετολογική Εταιρεία.

3.2.1 Πίνακας δράσεων προτεραιότητας

Στο Παράρτημα Ι του ΦΕΚ Β' 3644/2021 περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν ανά δέσμη μέτρων, η συσχέτιση με απειλές / πιέσεις και οι Περιοχές Εφαρμογής. Στον Πίνακα 3-1 παρουσιάζονται δράσεις όπως εμφανίζονται στο ΦΕΚ, και έχουν προστεθεί οι στήλες 'Υπεύθυνος Υλοποίησης και 'Πρόοδος Υλοποίησης'.

Πίνακας 3-1. Πρόγραμμα υλοποίησης δράσεων του ΕΣΔ για τον ενδημικό βάτραχο της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
Έρευνα για εμπλουτισμό γνώσης	Συμπλήρωση της γνώσης για την οικολογία και μελέτη της γενετικής ποικιλότητας των πληθυσμών του βατράχου της Καρπάθου.	Πτωτική τάση των πληθυσμών	Κάρπαθος και Ρόδος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Σε εξέλιξη
	Μοριακές αναλύσεις για ταυτοποίηση πληθυσμών.	Περιορισμένη εξάπλωση, Περιορισμένη γονιδιακή ροή	Κάρπαθος και Ρόδος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε
	Συνεχής καταγραφή των δύο υπάρχοντων πληθυσμών.	Πτωτική τάση των πληθυσμών	Αργώνι, Νάτι (Βόρεια Καρπαθος)	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Σε εξέλιξη
Πληθυσμιακή διατήρηση και βελτίωση	Μεταφορά ατόμων από Αργώνι σε άλλες θέσεις για επέκταση της κατανομής του είδους.	Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων, Περιορισμένη εξάπλωση, Αλλαγή στις αλληλεπιδράσεις τοπικών ειδών, Περιορισμένη γονιδιακή ροή	Πραστείο- Φορόκλι, Αγώννια και Βανάνα- Καλαμώνας / Νότια και Κεντρική Κάρπαθος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ (εφόσον χρειαστεί)	Σε αναμονή
	Μελέτη καταλληλότητας (περίοδος παρουσίας νερού, καθαρότητα, pH, θερμοκρασία και βάθος νερού, κλίση, παρυδάτια βλάστηση) πιθανών νέων θέσεων για τη μεταφορά και την ελεγχόμενη αναπαραγωγή του είδους σε θέσεις στην κεντρική και νότια Κάρπαθο. Η μελέτη θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διεθνείς οδηγίες (IUCN/SSC 2013) με υποβολή πρότασης για τη μεταφορά ατόμων στις νέες θέσεις.	Περιορισμένη εξάπλωση, Περιορισμένη γονιδιακή ροή	Νότια Κάρπαθος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Σε εξέλιξη
Διατήρηση Ενδιαιτημάτων	Κατασκευή (διάνοιξη ή/και κατασκευή με μη μηχανικά μέσα) νέων μικρών υγρότοπων κατάλληλων για το είδος στο Αργώνι και στο Νάτι.	Πτωτική τάση των πληθυσμών, Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων, Περιορισμένη γονιδιακή ροή	Αργώνι, Νάτι (Βόρεια Καρπαθος)	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε
	Μελέτη του συστήματος υδροτροφοδοσίας, της ποιότητας του νερού και καθορισμός της βιωτής του υγροτόπου της πηγής της Παναγιάς Ελεμονήτριας, λαμβάνοντας υπόψη τις υδρευτικές ανάγκες του οικισμού.	Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων, Περιορισμένη εξάπλωση	Όλυμπος (Βόρεια Κάρπαθος)	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε

ΔΕΣΜΗ ΜΕΤΡΩΝ	ΔΡΑΣΗ	Συσχέτιση με απειλές / πιέσεις	Περιοχές Εφαρμογής	Υπεύθυνος Υλοποίησης	Πρόοδος υλοποίησης
	Διατήρηση των υπαρχόντων λιμνίων και δεξαμενών όπου διαβιεί ο βάτραχος.	Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων, Αλλαγή στις αλληλεπιδράσεις τοπικών ειδών	Αργώνι, Νάτι (Βόρεια Καρπαθος)	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε
	Καθαρισμός ενδιαιτημάτων από απορρίμματα.	Κακή ποιότητα ενδιαιτημάτων	Αργώνι, Νάτι (Βόρεια Καρπαθος)	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε
	Έκτακτη ενίσχυση με νερό.	Πτωτική τάση των πληθυσμών, Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων, Περιορισμένη γονιδιακή ροή	Αργώνι, Νάτι, Βότσης Περάτη	ΜΚΟ Πελαργός (εφόσον χρειαστεί)	Σε αναμονή
Θεσμικό πλαίσιο	Έκθεση επαναξιολόγησης των ορίων των Καταφυγίων Άγριας Ζωής.	Πτωτική τάση των πληθυσμών	Κάρπαθος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Ολοκληρώθηκε
	Σύνταξη πρότασης για την προσθήκη του είδους στο Παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης.	Πτωτική τάση των πληθυσμών	Κάρπαθος και Ρόδος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ (υπό διερεύνηση)	Σε αναμονή
Εκπαίδευση και ενημέρωση	Διανομή πάνινων τσαντών στους κατοίκους της περιοχής για τον περιορισμό της χρήσης πλαστικής σακούλας.	Απώλεια και επιδείνωση της ποιότητας ενδιαιτημάτων	Κάρπαθος	ΜΚΟ Πελαργός	Δεν έχει ξεκινήσει
	Εκπαίδευση μαθητών του νησιού.	Όλες οι πιέσεις / απειλές	Κάρπαθος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ & ΜΚΟ Πελαργός	Σε εξέλιξη
	Ενημέρωση τουριστικού τομέα (συναντήσεις και ενημερωτικό φυλλάδιο).	Όλες οι πιέσεις / απειλές	Κάρπαθος	ΠΤ/ΕΛΕΡΠΕ	Δεν έχει ξεκινήσει

3.2.2 Περιγραφή δράσεων

Δέσμη μέτρων - Έρευνα για εμπλουτισμό γνώσης

Δράση - Συμπλήρωση της γνώσης για την οικολογία και μελέτη της γενετικής ποικιλότητας των πληθυσμών του βατράχου της Καρπάθου.

Σε όλες τις επισκέψεις πεδίου συλλέγονται πληροφορίες μέσω παρατήρησης των βατράχων με σκοπό να συγκεντρωθούν στοιχεία για την οικολογία του είδους (μετακινήσεις των ζώων, θήρευση, συμπεριφορά, προτίμηση μικροενδιαιτήματος).

Δράση - Μοριακές αναλύσεις για ταυτοποίηση πληθυσμών.

Πραγματοποιήθηκε συλλογή δειγμάτων ιστού από την Κάρπαθο και τη Ρόδο. Συλλέχθηκαν 16 δείγματα σε επτά θέσεις της Ρόδου την περίοδο 28–30 Σεπτεμβρίου 2021 και 8 δείγματα σε τρεις θέσεις της Καρπάθου, την περίοδο 22–24 Οκτωβρίου 2021.

Σύμφωνα με την ανάλυση του μιτοχονδριακού γονιδιώματος, το είδος *Pelophylax cerigensis* εντοπίζεται και στην Ρόδο, γεγονός που αυξάνει την κατανομή του στο γειτονικό νησί. Έτσι, η εξάπλωσή του δεν περιορίζεται μόνο στο νησί της Καρπάθου και ο χαρακτηρισμός ως Κρισίμως Κινδυνεύον (CR) στον κόκκινο κατάλογο των απειλούμενων ειδών της IUCN πρέπει να αναθεωρηθεί. Παρ' όλα αυτά, το είδος έχει μικρή κατανομή και οι πληθυσμοί της Ρόδου και της Καρπάθου αποτελούν δύο ομάδες που χρειάζονται άμεση διαχείριση. Επιπρόσθετα, το γένος *Pelophylax* έχει περίπλοκη ιστορία που συνδέεται με τα γεγονότα κατά το Πλειστόκαινο, και περαιτέρω έρευνα χρειάζεται για να αποσαφηνιστεί η φυλογενετική ιστορία του *Pelophylax bedriagae*.

Το σύνολο της μελέτης περιλαμβάνεται στο Παραδοτέο Δράσης 3. Βελτίωση της γνώσης για την οικολογία και τη φυλογένεση του είδους (Στόχος 4 στο ΦΕΚ): 3.2. Μοριακές αναλύσεις (4.2 στο ΦΕΚ) και 3.3 Μελέτη της γενετικής ποικιλότητας σε πληθυσμιακό επίπεδο (4.3 στο ΦΕΚ).

Δράση - Συνεχής καταγραφή των δύο υπαρχόντων πληθυσμών.

Η δράση ξεκίνησε το 2021 και υλοποιείται κανονικά (Πίνακας 3-2.2).

Πίνακας 3-2.2. Καταμετρήσεις ατόμων *Pelophylax cerigensis* στην Κάρπαθο.

Περιοχή	Περίοδος	Ενήλικα	Νεαρά	Ανήλικα	Γυρίνοι
Ρέμα Αργώνι	Ιούνιος - Ιούλιος 2021	72	-	18	338
	Οκτώβριος 2021	32	-	11	0
	Ιούνιος 2022	42	-	10	345
	Σεπτέμβριος 2022	75	25	35	74
	Μάρτιος 2023	59	7	4	0
Πηγή Ελεμονήτριας	Ιούνιος - Ιούλιος 2021	2	-	0	10
	Οκτώβριος 2021	0	-	0	0
	Ιούνιος 2022	1	-	0	0
	Σεπτέμβριος 2022	0	0	0	0
	Μάρτιος 2023	0	0	0	0
Ρέμα Β-BBA Ολύμπου	Ιούνιος - Ιούλιος 2021	54*	-	10	34
	Οκτώβριος 2021	22	-	0	0
	Ιούνιος 2022	15	-	2	10
	Σεπτέμβριος 2022	7	1	1	0

Περιοχή	Περίοδος	Ενήλικα	Νεαρά	Ανήλικα	Γυρίνοι
Ρέμα ανατολικά Ολύμπου	Μάρτιος 2023	10	0	0	0
	Ιούνιος - Ιούλιος 2021	-	-	-	-
	Οκτώβριος 2021	22	-	0	0
	Ιούνιος 2022	30	-	2	15
	Σεπτέμβριος 2022	28	4	3	0
	Μάρτιος 2023	7	0	0	0
Περιοχή Αχαμάντιας	Ιούνιος - Ιούλιος 2021	-	-	-	-
	Οκτώβριος 2021	1	-	0	0
	Ιούνιος 2022	1	-	0	0
	Σεπτέμβριος 2022	7	0	0	0
	Μάρτιος 2023	1	0	0	0

Δέσμη μέτρων - Πληθυσμιακή διατήρηση και βελτίωση

Δράση - Μεταφορά ατόμων από Αργώνι σε άλλες θέσεις για επέκταση της κατανομής του είδους.

Βάσει των αποτελεσμάτων των καταγραφών θα επαναξιολογηθεί η ανάγκη υλοποίησης της δράσης στις αρχές του 2024.

Δράση - Μελέτη καταλληλότητας (περίοδος παρουσίας νερού, καθαρότητα, pH, θερμοκρασία και βάθος νερού, κλίση, παρυδάτια βλάστηση) πιθανών νέων θέσεων για τη μεταφορά και την ελεγχόμενη αναπαραγωγή του είδους σε θέσεις στην κεντρική και νότια Κάρπαθο. Η μελέτη θα γίνει λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διεθνείς οδηγίες (IUCN/SSC 2013) με υποβολή πρότασης για τη μεταφορά ατόμων στις νέες θέσεις.

Αρχικά πραγματοποιήθηκε καταγραφή των υπαρχουσών δεξαμενών. Συνολικά καταγράφηκαν 50 τεχνητές υδατοσυλλογές μικρής κλίμακας, με εξαίρεση το φράγμα στα Πηγάδια που είναι μεγάλης επιφάνειας. Πιο συγκεκριμένα καταγράφηκαν 26 στέρνες, 6 δεξαμενές, 4 ποτίστρες, 1 πηγάδι, 1 λίμνη φράγματος και 12 πηγές. Ο μεγαλύτερος αριθμός υδατοσυλλογών, κυρίως στέρνες, δεξαμενές και ποτίστρες, βρέθηκε στο βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού. Υδατοσυλλογές με παρουσία βατράχων εντοπίστηκαν μόνο στο βόρειο τμήμα του νησιού, καθώς οι ρεματιές που ζουν οι βάτραχοι εντοπίζονται μόνο στην περιοχή αυτή. Η καταγραφή των δεξαμενών και άλλων τεχνητών υδατοσυλλογών θα βοηθήσει σε μελλοντικές έρευνες για παρουσία του βατράχου και σε περίπτωση μεγάλου προβλήματος εκτεταμένης ξηρασίας θα μπορούσε να γίνει μεταφορά ατόμων βατράχων ή/και γυρίνων σε αυτές.

Η ανάγκη υλοποίησης μελέτης καταλληλότητας για τη μεταφορά και ελεγχόμενη αναπαραγωγή βατράχων σε νέες θέσεις θα αξιολογηθεί στις αρχές του 2024.

Δέσμη μέτρων - Διατήρηση Ενδιαιτημάτων

Δράση - Κατασκευή (διάνοιξη ή/και κατασκευή με μη μηχανικά μέσα) νέων μικρών υγρότοπων κατάλληλων για το είδος στο Αργώνι και στο Νάτι.

Σκοπός της κατασκευής των νέων μικρών υγροτόπων (λιμνία-δεξαμενές) είναι η αύξηση των θέσεων-ενδιαιτημάτων του βατράχου με στόχο την αύξηση του πληθυσμού του. Η θερινή περίοδος στο νησί είναι ιδιαιτέρως άνυδρη και ξηρή οπότε αρκετά από τα ρέματα όπου ζει ο βάτραχος στερεύουν ή ξηραίνονται πλήρως. Έτσι τα νέα μικρά λιμνία-δεξαμενές θα αποτελούν θέσεις όπου μπορούν να καταφύγουν οι βάτραχοι ώστε να επιβιώσουν.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Οι αρχικές θέσεις στις οποίες ήταν προγραμματισμένη η κατασκευή νέων υγροτόπων ήταν το Αργώνι και το Νάτι. Κρίθηκε όμως απαραίτητο να κατασκευαστούν και στην περιοχή της Αχαμάντιας διότι ο πληθυσμός του βατράχου εκεί ήταν επίσης σε κρίσιμη κατάσταση. Κατά την περίοδο Ιούνιο-Ιούλιο και Οκτώβριο 2021 πραγματοποιήθηκε έρευνα εντοπισμού θέσεων για κατασκευή τεχνητών λιμνίων στις περιοχές Ρεματιές Νάτι και Αργώνι. Στις επισκέψεις που έγιναν τον Ιούνιο και Σεπτέμβριο 2022 οριστικοποιήθηκαν οι θέσεις για κατασκευή δύο λιμνίων-δεξαμενών στο Αργώνι, μίας στο Νάτι και δύο στην Αχαμάντια λαμβάνοντας υπόψη την προσβασιμότητα των μηχανημάτων στη θέση κατασκευής, τον διαθέσιμο χώρο και την ύπαρξη πηγής σε κοντινή θέση ώστε να τροφοδοτεί τα λιμνία-δεξαμενές με νερό. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η διαδικασία αδειοδότησης της κατασκευής των λιμνίων-δεξαμενών από την Διεύθυνση Δασών Δωδεκανήσου (ΔΔΔ).

Η κατασκευή των λιμνίων πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο 2023 και πραγματοποιήθηκε έπειτα από έγκριση της Διεύθυνσης Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών (Τομέας Β) του Ο.ΦΥ.ΠΕ.Κ.Α. και αδειοδότηση της Διεύθυνσης Δασών Δωδεκανήσου (Α.Π. 58826). Τα λιμνία-δεξαμενές έχουν μήκος δύο μέτρα, πλάτος 1,5 μέτρο και βάθος ένα μέτρο, με τοιχία περίπου 40 εκατοστών πλάτος. Η δόμησή τους έχει γίνει με πέτρα ώστε να είναι συμβατά με τον περιβάλλοντα χώρο και εσωτερικά επιχρίστηκαν με τσιμεντοκονίαμα για λόγους στεγανοποίησης. Επιπλέον, κατασκευάστηκαν μικρές ράμπες εσωτερικά και εξωτερικά των λιμνίων για τη διευκόλυνση της μετακίνησης των βατράχων, και άλλων ζώων, μέσα και έξω από αυτά. Η δράση ολοκληρώθηκε τον Μάιο 2023, οπότε τα λιμνία-δεξαμενές τροφοδοτήθηκαν με νερό και τοποθετήθηκε στο καθένα πινακίδα αλουμινίου διαστάσεων 40 x 60 εκατοστών με τα στοιχεία του έργου που χρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο.

Μετά την κατασκευή τους, έχουν προγραμματιστεί επισκέψεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα, καθόλη τη διάρκεια του έργου, κατά τις οποίες θα πραγματοποιείται έλεγχος της κατάστασής τους, της παρουσίας βατράχων και καταμέτρηση των τελευταίων. Τα αποτελέσματα των παρατηρήσεων θα αναλυθούν συγκεντρωτικά ώστε να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητάς τους. Ως δείκτης θα εκτιμάται η κατάσταση των νέων μικρών υγροτόπων (διαθεσιμότητα χώρου, παρουσία νερού). Θα παρακολουθείται η χρήση των νέων αυτών ενδιαιτημάτων από τον βάτραχο (παρουσία γυρίνων και ενήλικων ατόμων του είδους).

Το σύνολο των δράσεων που υλοποιήθηκαν περιλαμβάνονται στο Έργο Δράσης 1 (Στόχος 1 στο ΦΕΚ). Ανάσχεση και αντιστροφή της πτωτικής πορείας των πληθυσμών του βατράχου της Καρπάθου: 1.1. Κατασκευή νέων μικρών υγροτόπων στο Αργώνι και στο Νάτι (1.1 στο ΦΕΚ).

Δράση - Μελέτη του συστήματος υδροτροφοδοσίας, της ποιότητας του νερού και καθορισμός της βιωτής του υγροτόπου της πηγής της Παναγιάς Ελεημονήτριας, λαμβάνοντας υπόψη τις υδρευτικές ανάγκες του οικισμού.

Η ΕΛΕΡΠΕ ανέθεσε στην I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd (I.A.CO) την εκπόνηση υδρολογικής μελέτης αναφορικά με το σύστημα υδροτροφοδοσίας της πηγής της Παναγιάς Ελεημονήτριας (στο εξής αναφερόμενη ως «Πηγή») στην κοινότητα Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου. Απώτερος σκοπός της μελέτης ήταν να προταθούν και να υλοποιηθούν ήπιες

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

επεμβάσεις/έργα στην περιοχή της πηγής της Παναγίας Ελεημονήτριας, ώστε να δημιουργηθούν κατάλληλα ενδιαιτήματα για το βάτραχο της Καρπάθου, τα οποία θα διατηρούνται ολόχρονα μέσω απρόσκοπτης τροφοδοσίας νερού (I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd 2023).

Σύμφωνα την μελέτη προτάθηκε η κατασκευή στέρνας στην οποία θα οδηγείται το νερό από την υπερχειλίση της υφιστάμενης στέρνας η οποία σήμερα τροφοδοτείται από το νερό της Πηγής και βρίσκεται μόλις 15m βορειοδυτικά της περιοχής της προτεινόμενης στέρνας. Σε αυτή θα διατηρείται νερό ολόχρονα, γεγονός που θα επιτρέψει τη διαβίωση κάποιου πληθυσμού ατόμων του βατράχου της Καρπάθου. Η στέρνα θα διαθέτει πρόνοια υπερχειλίσης α) μέσω λάστιχου (ή αγωγού πολυαιθυλενίου), στην υφιστάμενη εγκαταλελειμμένη στέρνα του βυρσοδεψείου που βρίσκεται ~75m κατάντη της προτεινόμενης στέρνας για τη δημιουργία ενός επιπρόσθετου ενδιαιτήματος του βατράχου είτε β) σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η χρήση της στέρνας του εγκαταλελειμμένου βυρσοδεψείου, τότε η υπερχειλίση από την πρώτη προτεινόμενη στέρνα προτείνεται να οδηγείται μέσω λαστίχου άρδευσης (ή αγωγού πολυαιθυλενίου) στην περιοχή αμέσως κατάντη του τμήματος της κοίτης που έχει διαμορφωθεί σε χωματόδρομο, όπου επανεμφανίζεται η κοίτη σε φυσική κατάσταση.

Τον Ιούνιο του 2023 κατασκευάστηκε μία στέρνα στη δεξιά όχθη του υδατορέματος (βλέποντας προς τα κατάντη) σε περιοχή απέναντι της Πηγής της Ελεημονήτριας. Η στέρνα διαθέτει πρόνοια υπερχειλίσης και το νερό της υπερχειλίσης οδηγείται με λάστιχο ικανοποιητικής διαμέτρου κατά μήκος της όχθης του υδατορέματος προς την υφιστάμενη εγκαταλελειμμένη στέρνα του βυρσοδεψείου που βρίσκεται περίπου 75m κατάντη. Στη συνέχεια, η υπερχειλίση από τη στέρνα του βυρσοδεψείου οδηγείται με λάστιχο κατάντη στο υδατόρεμα. Περισσότερες πληροφορίες για το έργο αναγράφονται στο Παραδοτέο 'Σημείωμα αναφορικά με την κατασκευή του προτεινόμενου έργου' (I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd 2023).

Δράση - Διατήρηση των υπαρχόντων λιμνίων και δεξαμενών όπου διαβιεί ο βάτραχος.

Στις επισκέψεις πεδίου τα λιμνία με παρουσία βατράχου δεν φάνηκε να έχουν κάποιο πρόβλημα. Τα μόνα που καταγράφηκαν είναι τα ακόλουθα:

1. Ένα λιμνίο (ο Βότσης του Περάτη), είχε επιχωματωθεί με πέτρες και βράχια καθώς βρίσκεται μέσα στην κοίτη ενός ρέματος, χωρίς ωστόσο να μπορούν να γίνουν παρεμβάσεις.
2. Στο Αργώνι το 2023 αφαιρέθηκαν ορισμένα αδρανή υλικά (κυρίως μεγάλες πέτρες) που είχαν πέσει μέσα σε αυτό.

Θα γίνεται παρακολούθηση σε μελλοντικές επισκέψεις ώστε να ελέγχεται η ακεραιότητα των υπαρχόντων λιμνίων.

Δράση - Καθαρισμός ενδιαιτημάτων από απορρίμματα.

Στις επισκέψεις που έγιναν τον Ιούνιο-Ιούλιο 2021, τον Οκτώβριο 2021, τον Ιούνιο 2022, τον Σεπτέμβριο 2022 και τον Ιούνιο του 2023 τα δύο βασικά ενδιαιτήματα του είδους ήταν σε καλή κατάσταση από άποψη καθαριότητας και δεν παρατηρήθηκαν ρίψεις απορριμμάτων. Ο καθαρισμός θα πραγματοποιηθεί σε περίπτωση που εντοπιστούν μελλοντικά απορρίμματα μέσα στα ενδιαιτήματα του βατράχου.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Δράση - Έκτακτη ενίσχυση με νερό.

Δεν έχει κριθεί αναγκαίο να υλοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Δέσμη μέτρων - Θεσμικό πλαίσιο

Δράση - Έκθεση επαναξιολόγησης των ορίων των Καταφυγίων Άγριας Ζωής.

Έχει σταλεί πρόταση για τη συμπερίληψη τριών θέσεων βασικών πληθυσμών σε ΚΑΖ στην ΕΠΜ και στο ΠΔ και την τροποποίηση των ορίων της περιοχής Natura GR4210003 στον ανάδοχο της ΕΠΜ.

Δράση - Σύνταξη πρότασης για την προσθήκη του είδους στο Παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης.

Υπό διερεύνηση.

Δέσμη μέτρων - Εκπαίδευση και ενημέρωση

Δράση - Διανομή πάνινων τσαντών στους κατοίκους της περιοχής για τον περιορισμό της χρήσης πλαστικής σακούλας.

Δράση - Εκπαίδευση μαθητών του νησιού.

Το εκπαιδευτικό πακέτο (6 μαθήματα για μαθητές δημοτικού) που θα χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών της Καρπάθου και της Ρόδου έχει ετοιμαστεί από τη ΜΚΟ Πελαργός σε συνεργασία με τον Παναγιώτη Παφίλη από την ΕΛΕΡΠΕ. Οι εκπαιδεύσεις δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα.

Δράση - Ενημέρωση τουριστικού τομέα (συναντήσεις και ενημερωτικό φυλλάδιο).

Οι δράσεις ενημέρωσης προγραμματίζεται να ξεκινήσουν στα τέλη της άνοιξης του 2024.

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

4 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd (2023). Μελέτη του συστήματος υδροτροφοδοσίας της πηγής της Παναγίας Ελεημονήτριας και της ευρύτερης περιοχής της, στην Κοινότητα Ολύμπου του Δήμου Καρπάθου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ
ΠΤΩΜΑΤΟΦΑΓΩΝ

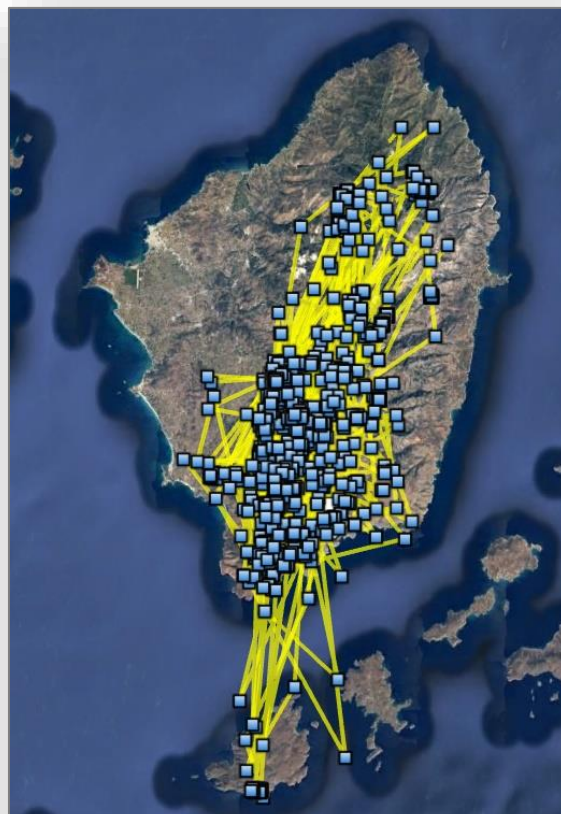
Εικόνα 1: Εξειδικευμένοι αναρριχητές μεταφέρουν νεοσσό Όρνιου από τη φωλιά προκειμένου να γίνει η διαδικασία δακτυλίωσης και τοποθέτησης πομπού.

Εικόνα 2: Δακτυλιωμένος νεοσσός Όρνιου στον ειδικό σάκο μεταφοράς για να επιστραφεί στη φωλιά του.

Εικόνα 3: Δακτυλιωμένο νεαρό Όρνιο στο κέντρο περίθαλψης ΑΛΚΥΟΝΗ στην Πάρο. Το Όρνιο απελευθερώθηκε μετά από λίγες ημέρες ξανά στη Νάξο (από όπου είχε περισυλλεχθεί).

Εικόνα 4: Αποτύπωση των κινήσεων νεαρού Όρνιου με δορυφορικό πομπό στη Νάξο σε διάστημα 3 μηνών.

Εικόνα 5: Εργασία παρακολούθησης αναπαραγωγικής διαδικασίας στην περιοχή Μαραθός της Νάξου.

Εικόνα 6: Αναπαραγωγικό ζευγάρι Όρνιων στη Νάξο, κατά τη διαδικασία κατασκευής της φωλιάς.

Εικόνα 7: Εργασία παρακολούθησης αναπαραγωγικής διαδικασίας στην περιοχή Στενά Κλεισούρας στην Αιτωλοακαρνανία.

Εικόνα 8: Νεοσσός Όρνιου μαζί με τον γονέα του στη φωλιά, στην περιοχή Στενά Κλεισούρας στην Αιτωλοακαρνανία.

Εικόνα 9: Εργασία απογραφής Όρνιων στις θέσεις κούρνιαν στην περιοχή Βαράσοβα στην Αιτωλοακαρνανία.

Εικόνα 10: Συνάντηση στελεχών του προγράμματος LIFE και της διοίκησης (Δασαρχείο, ΟΦΥΠΕΚΑ) με κτηνοτρόφους και κατοίκους του οικισμού Αγράφων Ευρυτανίας (Όρη Άγραφα).

Εικόνα 11: Διανομή ενημερωτικού υλικού για την παράνομη χρήση δηλητηριασμένων δολωμάτων στο καφενείο του οικισμού Άγραφα Ευρυτανίας (Όρη Άγραφα).

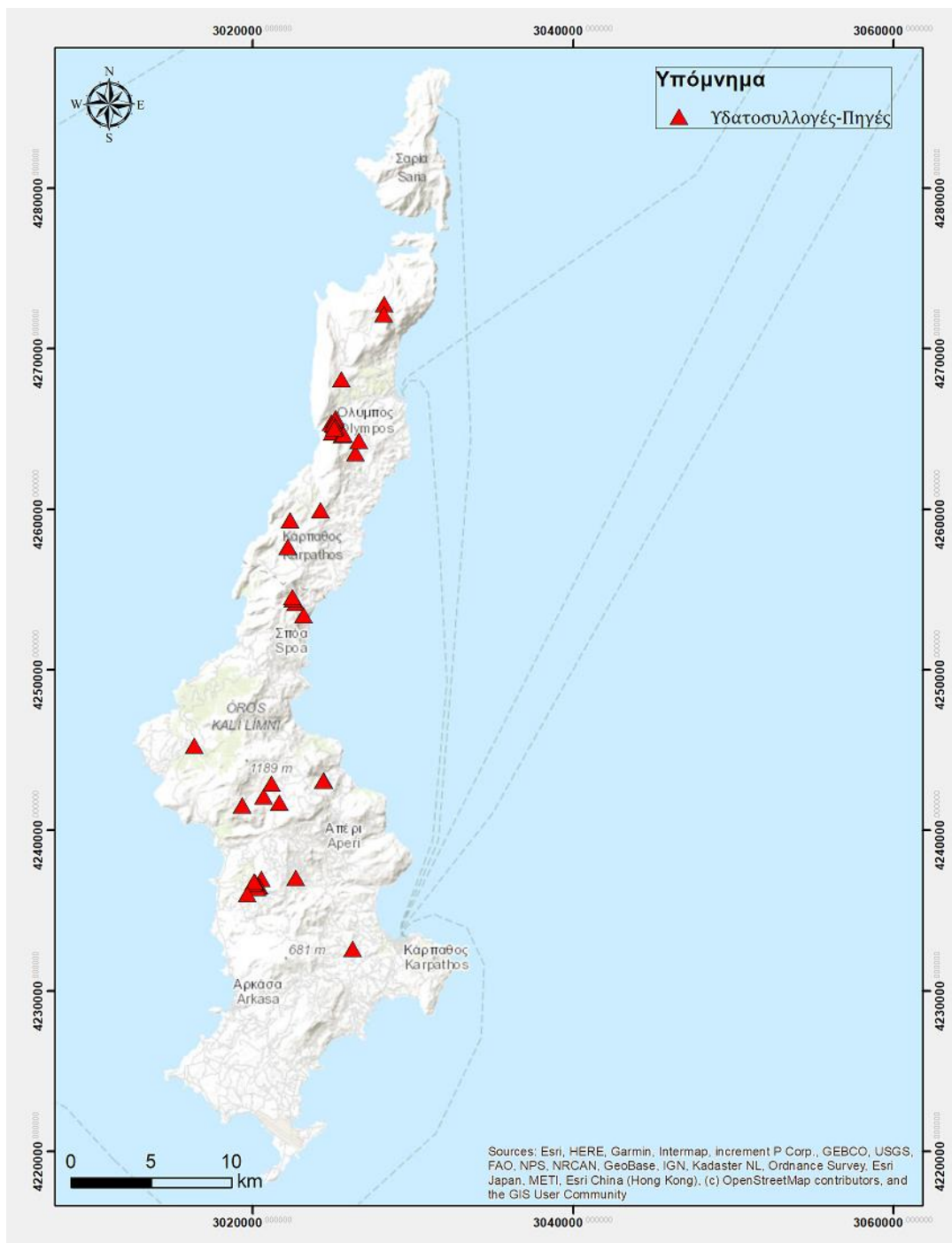

Εικόνα 12: Συνάντηση στελεχών του προγράμματος LIFE με κτηνοτρόφους και κατοίκους στον οικισμό Περδικάκι Ευρυτανίας (Όρη Βάλτου).

ΕΔΩ ΖΟΥΜΕ
Natura 2000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΕΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΒΑΤΡΑΧΟΥ ΚΑΡΠΑΘΟΥ

Χάρτης 1: Απεικόνιση θέσεων των τεχνητών υδατοσυλλογών και πηγών που καταγράφηκαν στο νησί της Καρπάθου.

Εικόνα 1. Βάτραχος της Καρπάθου.

Εικόνα 2. Λήψη δειγμάτων για μοριακές αναλύσεις.

Εικόνα 3. Καταγραφή πληθυσμιακών δεδομένων.

Εικόνα 4. Έλεγχος υδατοσυλλογών.

Εικόνα 5. Νέο λιμνίο-δεξαμενή στο Νάτι.

Εικόνα 6. Νέο λιμνίο-δεξαμενή στο Νάτι.

Εικόνα 7. Νέο λιμνίο-δεξαμενή στην Αχαμάντια.

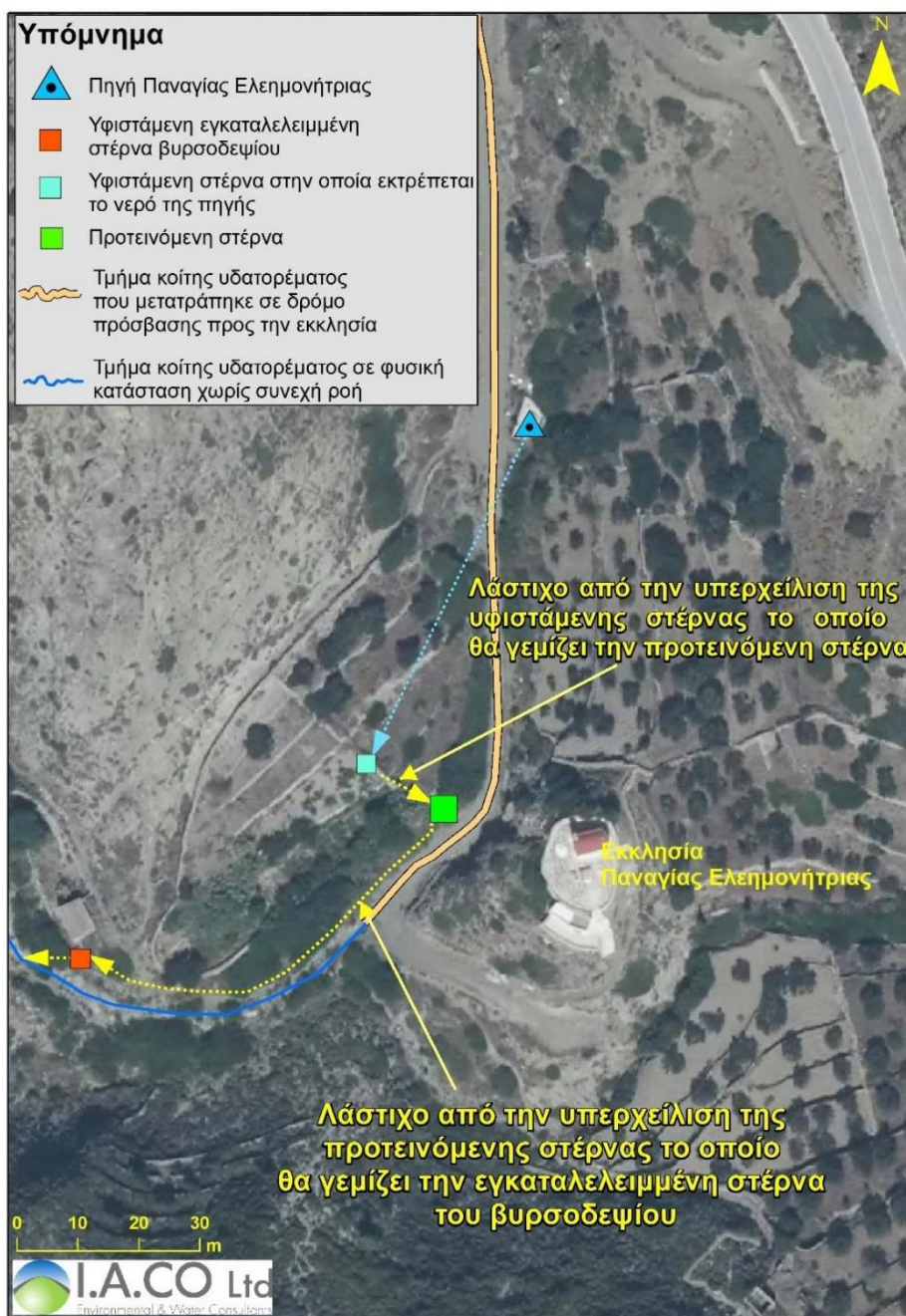
Εικόνα 8. Νέο λιμνίο-δεξαμενή στην Αχαμάντια.

Εικόνα 9. Νέο ληνίο-δεξαμενή στο Αργώνι.

Εικόνα 10. Νέο ληνίο-δεξαμενή στο Αργώνι.

Χάρτης 2: Θέση Έργων στην Πηγή Παναγίας Ελεημονήτριας. (Παραδοτέο I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd).

Εικόνα 11. Ολοκλήρωση της κατασκευής της στέρνας στην Πηγή Παναγίας Ελεημονήτριας. (Παραδοτέο I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd).

Εικόνα 12. Άποψη υφιστάμενης στέρνας βυρσοδεψίου στην οποία καταλήγει η υπερχειλίση από την στέρνα που έχει κατασκευαστεί στην Πηγή Παναγίας Ελεημονήτριας. (Παραδοτέο I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd).

Εδώ Ζούμε
Natura 2000

Εικόνα 13. Παρουσίαση του έργου στο 15th ICZEGAR.

